

Asia: VN/26120/2023-OM-100

Hallinnollisten seuraamusmaksujen määrääminen tietosuojalainsäädännön rikkomuksista julkissektorilla

Lausunnonantajan lausunto

1. Kommentit lakiehdotuksista:

Nyt lausunnon kohteena olevalla ehdotuksella mahdollistettaisiin hallinnollisten seuraamusmaksujen määrääminen viranomaisille ja julkishallinnon elimille yleisen tietosuoja-asetuksen säännösten rikkomisesta. Viranomaisia ja julkishallinnon elimiä koskeville hallinnollisille seuraamusmaksuille säädettäisiin kiinteät enimmäismäärät, jotka olisivat huomattavasti alemmat kuin yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädetyt seuraamusmaksujen enimmäismäärät. Lisäksi seuraamusmaksun määräämisessä olisi huomioitava viranomaisen koko ja taloudellinen asema. Seuraamusmaksuja koskevien säännösten soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät tilanteet, joissa viranomainen tai julkishallinnon elin luovuttaa henkilötietoja asiakirjajulkisuuden ja henkilötietojen suojan yhteensovittamiseksi.

Lausunnon kohteena olevassa esityksessä tuomioistuimet on rajattu hallinnollisten seuraamusmaksujen ulkopuolelle kokonaisuudessaan, niin yleisen kuin rikosasioiden tietosuojalainsäädäntöä koskevien rikkomusten osalta. Tietosuojavaikuttetun toimivaltaa valvoa henkilötietojen käsittelyä tuomioistuinten lainkäyttötehtävien yhteydessä on rajattu niin suoraan tietosuoja-asetuksella kuin rikosasioiden tietosuojalaillakin. Edellä esitetyt rajaukset ovat perusteltuja erityisesti perustuslaissa turvattujen tuomioistuinten itsenäisyyden ja riippumattomuuden näkökulmasta sekä myös niiden valtiosääntöisen aseman ja oikeusjärjestelmän systematiikan kannalta.

Kuten esityksessäkin todetaan, tietosuojavaikuttettu on yhä yleisen tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain mukaisesti toimivaltainen valvomaan tuomioistuimia silloin, kun kyse ei ole lainkäyttötehtäviin liittyvästä henkilötietojen käsittelystä. Näiltä osin nyt ehdotettu sääntelyratkaisu tarkoittaa, että tietosuojavaikuttetulle on käytössään nykyiset korjaavat toimivaltuudet tuomioistuinten osalta, eikä hallinnosta seuraamusmaksua myöskään näissä rikkomuksissa ole mahdollista käyttää. Myös näiltä osin ratkaisu on myös perusteltu.

Vaikka hallinnollisten seuraamusmaksujen kohdentamista sekä tietosuojavaltuutetun valvontatoimivaltaa on edellä esitetyllä tavalla rajattu tuomioistuinten osalta, soveltuvat tietosuojasäännökset täysimääräisesti myös tuomioistuinten toteuttamaan henkilötietojen käsittelyyn. Tämä on erityisen tärkeää siksi, että tuomioistuinten lainkäyttötehtäviin liittyvä käsittely on usein rekisteröidyn näkökulmasta korkea riskistä ja sen lopputulemilla on merkittäviä vaikutuksia rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien toteutumiseen. Nyt ehdotetulla sääntelyllä on kuitenkin merkitystä myös tuomioistuintoiminnan näkökulmasta, koska ehdotettu sääntely vaikuttaa muun muassa henkilötietojen käsittelyketjujen kautta myös tuomioistuimille digitaalista toimintaympäristöä tarjoaviin viranomaisiin sekä heidän tuottamiinsa ratkaisuihin kannustaen erityisesti uusien ratkaisujen yhteydessä varmistumaan siitä, että ne suunnitellaan ja toteutetaan tietosuojavaatimusten mukaisesti. Tällaisella vaatimuksella on suoria vaikutuksia myös tuomioistuinten tietoturvallisuuteen, käytössä olevien digityökalujen käytettävyyteen ja toimintavarmuuteen sekä palvelujen jatkuvuuden varmistamiseen entistä epävarmemmaksi muuttuneessa toimintaympäristössä. Tämän vuoksi nyt ehdotettu ratkaisu on tärkeä ja kannatettava.

2.1 Yleiset kommentit yksittäistä seuraamusmaksua koskevista vaikutuksista ja muista viranomaisvaikutuksista:

Esityksen kappaleessa 4.2.3 käydään tarkemmin läpi nyt ehdotetun muutoksen vaikutuksia tuomioistuimille. Esityksessä todetaan muun muassa seuraavaa: ”..hallintotuomioistuimille aiheutuvan lisätyön arvioidaan jäävän kokonaisuutena vähäiseksi, jakautuen kaikille hallintotuomioistuimille. Vaikutukset olisi katettava olemassa olevista valtion talouden kehyspäästösten ja valtion talousarvion mukaisista määrärahoista.” Tämän lisäksi perusteluissa todetaan, että ”Huomioiden sen, että tietosuoja rikos ei kata rekisterinpitäjän vastuulla olevia tilanteita, ja muita henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten rikkomiseen liittyviä virkarikosepäilyjä on vain harvoin käsitelty yleisissä tuomioistuimissa, muutoksella ei olisi juurikaan vaikutuksia yleisille 24 tuomioistuimille.”

Tuomioistuinvirasto kiinnittää huomioita siihen, että vaikka yksittäisen säädösmuutoksen vaikutus tuomioistuimiin arvioitaisiin vähäiseksi, lukuisat pistemäiset muutokset muodostavat kuitenkin yhdessä tilanteen, jossa aiemmat resurssit eivät enää riitä saapuvien asioiden käsittelemiseksi kohtuullisessa ajassa. Tuomioistuinlaitoksen resurssitarpeet ovat riippuvaisia näiden erillään valmisteltujen muutosten yhteisvaikutuksesta ja tämä jää säännönmukaisesti huomioimatta vaikutuksia arvioitaessa.

2.2 Tunnistatkeko muita kuin esitysluonnoksessa käsiteltyjä tilanteita, joissa seuraamusmaksua ei olisi mahdollista kohdistaa rekisterinpitäjänä (tai henkilötietojen käsittelijänä) toimivan viranomaisen tai julkishallinnon elimen toimintamenoihin tai muutoin suoraan kyseiselle viranomaiselle tai julkishallinnon elimelle, ja mistä syystä se ei ole mahdollista?

-

2.3 Tunnistatteko oman budjettinne, määrärahojenne tai muun rahoituksenne käyttämisen valossa muita huomioitavia näkökohtia, joita voi liittyä yksittäiseen viranomaiselle tai julkishallinnon elimelle määrättävään seuraamusmaksuun?

-

2.4 Täydennysehdotukset ja kommentit tietoyhteiskuntavaikutuksia koskeviin arvioihin:

-

2.5 Muut kommentit ehdotetun sääntelyn vaikutuksista:

-

3. Muut huomiot (tai lausuntonne) esitysluonnoksesta:

-

Kumpula Pasi
Tuomioistuinvirasto

Leivonen Raisa
Tuomioistuinvirasto